

Рекомендації організаціям захисту щодо надання грошової допомоги у сфері захисту

Зміст

Вступ.....	1
Сценарії можливого застосування програм грошової допомоги у сфері захисту.....	2
Ключові аспекти використання програм надання грошової допомоги у сфері захисту.....	3
Зв'язок з основними заходами у сфері захисту.....	5
Відмінності між грошовою допомогою у сфері захисту та програмою багатоцільової грошової допомоги.....	5

Вступ

Мета цього документу¹ - надати рекомендації щодо надання грошової допомоги у сфері захисту у рамках заходів у сфері захисту в Україні. Крім того, документ спрямований на формування єдиного підходу у застосуванні цієї практики серед гуманітарних організацій¹. Це включає у себе:

- Визначення поняття грошової допомоги та її цілей;
- Сценарії можливого застосування програм грошової допомоги у сфері захисту
- Ключові аспекти надання грошової допомоги у сфері захисту
- Зв'язок надання грошової допомоги з основними заходами у сфері захисту
- Відмінності між грошовою допомогою у сфері захисту та програмами багатоцільової грошової допомоги

Грошова допомога у сфері захисту — це тип допомоги, який передбачає надання грошей або ваучеру на підтримку для покриття індивідуальних та/або колективних потреб людини/сім'ї у сфері захисту, визначених на індивідуальній основі. Програми грошової допомоги у сфері захисту застосовуються, щоб запобігати, зменшити або мінімізувати негативні наслідки ситуацій із насильством, наругою, примусом, експлуатацією або обмеженням свободи, яких може зазнати людина. Такі випадки можуть включати ситуації, коли мова йде про право на фізичне життя, психологічне благополуччя, свободу, гідність та інші основоположні права.

¹ Вказівки, що містяться в цьому документі, ґрунтуються на найкращих світових, регіональних та національних практиках, а саме: *Визначення грошової допомоги у сфері захисту*, Робочий документ, Глобальний кластер з питань захисту, Цільова група з питань надання грошової допомоги у сфері захисту, Регіональне реагування в Україні., https://www.globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2023-05/c4p_definition_tipsheet_pic.pdf, та *Грошова та ваучерна допомога для захисту*, Глобальний кластер з питань захисту, Цільова група з питань грошової допомоги у сфері захисту.

Грошова допомога у сфері захисту не обмежена в часі, не обумовлена і не обмежена з огляду на складність ризиків у сфері захисту, з якими стикаються особи та/або родини. Грошова допомога у сфері захисту не визначається тим, на що витрачаються кошти, але радше тим, що для виділення коштів була проведена індивідуальна оцінка потреб, і є чітке розуміння того, що ці гроші зможуть покращити ситуацію у сфері захисту.

За умови правильного підходу (тобто таргетування, що враховує питання захисту, структура програм, наявність сильного механізму перенаправлення тощо), надання грошової допомоги на покриття базових потреб та/або надання грошової допомоги у конкретній сфері можуть принести значні результати у сфері захисту, однак це скоріше можна віднести до категорії інтеграції та актуалізації, аніж до такої категорії допомоги, як надання грошової допомоги у сфері захисту. Дані свідчать про те, що гранти на базові потреби позитивно впливають на ситуацію у сфері захисту, особливо коли вони надаються у супроводі із ефективним кейс-менеджментом та/або іншими послугами, зокрема допомогою в натуральній формі, послугами з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки та іншими.

Надання грошової допомоги у сфері захисту ніколи не повинно мати на меті вирішення загальних соціально-економічних проблем, які покриваються за рахунок програм багатоцільової грошової допомоги. Радше, надання грошової допомоги у сфері захисту — це більше про те, як надані кошти сприятимуть вирішенню чітко визначеної проблеми у сфері захисту шляхом запобігання, зменшення або мінімізації її негативних наслідків.

Сценарії можливого застосування програм грошової допомоги у сфері захисту

Нижче наведені приклади того, у яких випадках застосовуються програми надання грошової допомоги у сфері захисту для забезпечення захисту визначених осіб та/або родин. Ці приклади не є вичерпними.

- *Родина перебуває під безпосереднім ризиком виселення, оскільки не може сплачувати орендну плату за житло.* Грошова допомога у сфері захисту може бути використана у цій ситуації як короткострокова міра для запобігання виселенню родини. Ця допомога може бути доповнена програмами багатоцільової грошової допомоги або грошової допомоги у сфері житла, в тому числі у рамках Ініціатив ринку оренди житла, доки фінансове становище цієї родини не стане більш стабільним.
- *Людина, яка пережила наругу та насильство, наприклад, якщо вона була незаконно заарештована, повинна бути переміщена в безпечне місце у зв'язку з можливістю заподіяння їй шкоди.* Грошова допомога у сфері захисту може бути використана для покриття витрат, пов'язаних з переїздом, таких як транспорт, проживання тощо.
- *Особа, яка не має цивільних документів (посвідчення особи, свідоцтва про шлюб, свідоцтва про народження тощо), не може отримати доступ до державних послуг.* Грошова допомога у сфері захисту може бути використана для оплати витрат на правову консультацію, судовий збір, вартість цивільних документів, транспортні витрати тощо, щоб отримати необхідні документи.
- *Особа та/або родина втратила майно і потребує підтримки у сфері житла, землі та майна (HLP).* Грошова допомога у сфері захисту може бути використана для покриття витрат, пов'язаних з юридичними консультаціями, включаючи гонорари адвокатів, судовий збір, вартість документації, витрати на проїзд до суду тощо.

Ключові аспекти використання програм надання грошової допомоги у сфері захисту

Наведені нижче елементи мають бути інтегровані в розробку та реалізацію всіх програм надання грошової допомоги у сфері захисту для забезпечення надійного та справедливого захисту.

Ризики у сфері захисту виявляються під час проведення відповідних моніторингових досліджень, оцінок потреб та/або аналізу ризиків, віддаючи пріоритет найбільш уразливим групам населення.

Після проведення відповідних досліджень та аналізів можна чітко визначити, як саме грошова допомога у сфері захисту допоможе зменшити та/або мінімізувати ризики у сфері захисту та обмежити негативні наслідки насильства для постраждалих осіб.

Після отримання інформованої згоди особи та/або членів сім'ї, здійснюється конфіденційне та гідне перенаправлення до найкращого надавача грошової допомоги у сфері захисту, який може оцінити право особи на отримання такої допомоги. Перед тим, як перенаправляти постраждалих, необхідно перевірити, чи доступна та/або чи здатна організація, яка приймає постраждалих, взятися за цю справу, для чого спочатку слід надати анонімну інформацію. Персональні дані не повинні передаватися, якщо організація, яка перенаправляє постраждалих, не здатна прийняти постраждалу особу та надати їй допомогу. Персональні дані, що передаються, повинні обмежуватися лише інформацією, необхідною для надання організації, яка перенаправляє постраждалих осіб, грошової допомоги у сфері захисту.

Впровадження програми надання грошової допомоги у сфері захисту повинно доповнюватися іншими заходами у сфері захисту, такими як кейс-менеджмент, перенаправлення, психосоціальна підтримка, соціальні заходи тощо.

Результати програм у сфері захисту мають відслідковуватися протягом усього періоду їхньої реалізації, а індикатори захисту мають бути інтегровані до переліку інструментів для моніторингу грошової та ваучерної допомоги²

Надання грошової та ваучерної допомоги спрямоване на зменшення ризиків у сфері захисту та мінімізацію негативних способів подолання кризи.

У деяких ситуаціях це просто означає надання родинам грошової та ваучерної допомоги вартістю мінімального витратного кошика (або узгодженої вартості міжвідомчого трансферту), щоб дати їм змогу задовольнити свої базові потреби, не вдаючись до негативних способів подолання криз (таких як розлучення сімей, ведення сільського господарства на замінованих землях, дитяча праця тощо), і може вважатися інтегрованим програмуванням і цільовою грошовою допомогою. В інших випадках це може означати надання своєчасної фінансової підтримки для задоволення нагальних потреб у захисті (наприклад, надання екстреної допомоги після евакуації) або покриття додаткових витрат, пов'язаних із захистом, для яких значення міжвідомчої трансфертної вартості на основі мінімального витратного кошика є недостатнім (наприклад, оплата судових витрат або спеціальних послуг для людей з інвалідністю).

² Приклад тут: <https://www.globalprotectioncluster.org/publications/680/policy-and-guidance/tool-toolkit/tool-2-toolkit-monitoring-and-evaluating-child>.

На основі розрахунку витрат на основі заходів Плану гуманітарного реагування на 2023 рік Кластер з питань захисту визначив суму, яку він може виділити на фінансування програм грошової допомоги у сфері захисту, у розмірі від 200 до 750 доларів США на особу на місяць (ця сума була визначена після консультацій з партнерами у сфері захисту, Стратегічною дорадчою групою Кластера з питань захисту та ключовими партнерами). Однак це орієнтовна сума, і перекази мають бути адаптовані до кожного конкретного випадку, виходячи з його унікальних потреб.

Таблиця 1: поради щодо розрахунку суми переказу програм грошової допомоги у сфері захисту

- Чи використовує особа/сім'я будь-яку негативну стратегію подолання труднощів, яка створює ризики у сфері захисту, щоб отримати дохід/доступ до послуг і товарів? Якщо так, не враховуйте їх у розрахунках.
- Чи використовує особа/сім'я ці негативні механізми подолання труднощів для придбання основних продуктів харчування та непродовольчих товарів? Якщо так, розгляньте можливість включення цих витрат на базові потреби (3565 гривень на особу щомісяця³) у ваші програми
- Чи використовує особа/сім'я ці негативні механізми подолання труднощів для отримання доступу до безпечного житла? Чи є відсутність безпечного житла причиною виникнення ризиків у сфері захисту? Якщо так, розгляньте можливість включення витрат на житло до програми надання грошової допомоги у сфері захисту (див. посібник кластера з питань житла⁴, в середньому 5 000 грн на сім'ю з 3 осіб на місяць на півночі, 6 500 грн на сході), 7 500 грн у Києві та 8 500 грн на заході.
- Чи існують інші витрати, пов'язані з усуненням виявлених ризиків у сфері захисту/фінансові бар'єри, які заважають сім'ї зменшити/пом'якшити ці ризики? Якщо так, оцініть їхню щомісячну вартість.
- Завжди розглядайте особу/випадок як частину економічної одиниці (домогосподарства), з відповідним потенційним фінансовим тягарем та обов'язками. Іноді для задоволення потреб у захисті однієї особи в домогосподарстві необхідна фінансова підтримка всього домогосподарства.
- Обговоріть з особою/сім'єю частоту платежів за конкретні товари/послуги (від цього залежатиме тривалість і частота надання допомоги в рамках програми) і створіть відповідний план дій щодо того, які стабільні заходи будуть застосовуватися після завершення надання грошової допомоги.

³ Пам'ятайте, що Робоча група з питань грошової допомоги у процесі перегляду суми виплат. На момент написання документа, була погоджена сума в розмірі 3,565 грн.

⁴ <https://sheltercluster.org/ukraine/documents/shelter-cluster-recommendations-cash-rent-august-2022>. Пам'ятайте, що цифри базовані на документі від серпня 2022 року. На момент написання документа, Технічна робоча група з питань грошової допомоги на оренду житла якраз займалася переглядом ситуації на ринку нерухомості та оренди житла (оновлена інформація буде доступна у жовтні 2023 року). Партнерам варто потім перевірити вартість оренди та узгодити цифри з Кластером з питань житла при підрахунку суми виплат.

Зв'язок з основними заходами у сфері захисту

Програма грошової допомоги у сфері захисту пов'язана з ключовими заходами у сфері захисту, в тому числі шляхом виявлення осіб та/або родин, які можуть мати право на отримання грошових коштів, а також як активний компонент самої програми захисту. Це може бути досягнуто шляхом розширення доступу до послуг, включаючи державні програми соціального захисту, де це можливо,⁵ а також для розширення можливостей для найбільш вразливих верств населення, які можуть стикатися з перешкодами у доступі до послуг, включаючи людей похилого віку, людей з інвалідністю та представників ЛГБТІ-спільноти, зокрема.

Підходи, обумовлені інтересами спільнот: Виявлення та перенаправлення осіб та/або сімей, які мають право на отримання допомоги, може здійснюватися через діяльність на рівні спільнот, наприклад, через волонтерські групи, громадські мережі захисту та/або під час проведення заходів у громадських центрах.

Моніторинг у сфері захисту: Моніторинг у сфері захисту є одним з основних видів діяльності для виявлення осіб та/або сімей, які потребують допомоги у сфері захисту, у тому числі у вигляді надання грошової допомоги у сфері захисту. Залежно від конкретного випадку, програма грошової допомоги у сфері захисту може бути найбільш доцільним методом реагування на виявлені ризики.

Доступ до послуг: Надання грошової допомоги у сфері захисту може допомогти окремим особам та/або сім'ям отримати доступ до послуг, пропонує урядом, таких як доступ до юридичної документації або послуг соціального захисту. Надання грошової допомоги у сфері захисту може бути використане для покриття транспортних витрат або надання документів від органів влади, якщо це пов'язано з певними витратами.

Кейс-менеджмент: Надання грошової допомоги у сфері захисту можна використовувати як ключовий елемент процесу кейс-менеджменту, доповнюючи його іншими заходами. Надання грошової допомоги у сфері захисту може надати більше можливостей для пошуку рішення або дій для зменшення конкретної шкоди або ризику, наприклад, переселення особи та/або родини, розширення доступу до спеціалізованих постачальників послуг та/або довгострокового доступу до правової допомоги тощо.

Відмінності між грошовою допомогою у сфері захисту та програмою багатоцільової грошової допомоги

Багатоцільова грошова допомога дає можливості постраждалим від війни людям покрити свої власні потреби. Кваліфікація для отримання цієї допомоги визначається організацією-виконавцем та/або узгодженим підходом робочої групи з питань грошової допомоги. Метою багатоцільової грошової допомоги є задоволення нагальних і базових потреб та сприяння загальному добробуту окремих осіб та/або домогосподарств, головним чином на соціально-економічному рівні.

Надання грошової допомоги у сфері захисту, у свою чергу, використовується безпосередньо для запобігання, зменшення або мінімізації фінансових бар'єрів, пов'язаних із виявленими ризиками/загрозами у сфері захисту або таких, що їх спричиняють.

⁵ Всесвітній гуманітарний саміт, Grand Bargain, 2016

У таблиці нижче узагальнено ключові відмінності між грошовою допомогою у сфері захисту та програмою багатоцільової грошової допомоги.

	<u>Надання грошової допомоги у сфері захисту</u>	<u>Багатоцільова грошова допомога</u>
Потреби	Виявлений ризик/інцидент у сфері захисту	Соціально-економічні потреби
Мета	Сприяє досягненню ефективного результату у сфері захисту	Задоволення базових потреб
Яким чином визначаються бенефіціари?	Моніторинг у сфері захисту, оцінка потреб або аналіз ризиків як на рівні окремої особи, так і на рівні сім'ї	Структура таргетування, визначена робочою групою з питань грошової допомоги в Україні - https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-cash-working-group-task-team-1-targeting-aug-2022
Як визначається відповідність критеріям для отримання допомоги	Ситуативно, але вимагає чіткого розуміння того, що потреба в коштах пов'язана з ситуацією, в якій перебуває особа або сім'я.	Стандартна оціночна картка (серед іншого)
Тривалість / К-ть виплат	Залежно від конкретного випадку	Одноразова допомога, обмежена в часі (3 місяці допомоги)
Сума	Індивідуальний підхід до кожного випадку	3,656 грн з особи на місяць терміном до трьох місяців і більше, залежно від потреб
Модальність	Грошова та ваучерна допомога	Грошова та ваучерна допомога
Як здійснюється моніторинг	Моніторинг у сфері захисту та/або індикатори захисту, вбудовані в інструменти моніторингу після надання послуг	Моніторинг після надання допомоги